

„ Здравље за правду, правда
за здравље! ”

Злоупотреба и последице злоупотребе психоактивних супстанци погађају све друштвене слојеве у свим земљама света. Злоупотреба дрога има негативне последице по здравље и животе људи, подстиче криминал и прети одрживом развоју.

Резолуцијом 42/112, 1987. године Генерална скупштина UN-а прогласила је **26. јун Међународним даном против злоупотребе и незаконите трговине дрогама** као израз одлучности да ојача деловање и сарадњу у борби против злоупотребе и трговине дрогама. Овај дан обележава се широм света у циљу мобилисања појединаца и заједнице за активан однос у сузбијању проблема злоупотребе дрога.

Слоган овогодишње глобалне кампање гласи "Здравље за правду, правда за здравље", а циљ кампање је да нагласи да суочавање са проблемом злоупотребе дрога захтева синхронизовану укљученост бројних релевантних сектора и институција. Само на овај начин се могу креирати ефикасна и ефективна решења.

Поводом обележавања Међународног дана против злоупотребе и кријумчарења дрога широм света се:

- организују јавне манифестације или други догађаји унутар институција
- спроводе активности које имају за циљ информисање становништва о проблему злоупотребе дрога, при чему је ове године специјалан фокус на новим психоактивним супстанцама
- донирању средства локалним NVO ради пружања подршке превентивним активностима или пружању финансијске подршке кампањи или догађајима повезаним са кампањом.

Циљ спровођења кампање и у Републици Србији је мобилисање подршке читаве јавности и потстицање становништва да дâ свој допринос у промоцији здравих стилова живота, сузбијању проблема злоупотреба дрога и заштити младих широм света од опасних супстанци.

Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ и мрежа института/завода за јавно здравље обележавају овај дан организовањем различитих активности као што су стручне конференције, јавне манифестације, предавања и трибине за родитеље и децу, припрема и/или дистрибуција информативног материјала за становништво, а све активности подразумевају и интензивну сарадњу са медијима. Укључивање што већег броја партнера у обележавање овог значајног датума из календара здравље допринеће даљем јачању међусекторске сарадње у области смањења понуде и потражње дрога.

Дуги низ година кампања је била усмерена на подизање свести становништва о опасностима дрога као што су канабис, хероин, кокаин и амфетамин. Међутим, свет се данас суочава са проблемом нових дрога тј. појавом нових психоактивних супстанци(NPS). Ове супстанце нису под међународном контролом и многе од њих се продају и путем интернета. Посебно забрињава чињеница да нису ништа мање опасне од дрога које су под међународном контролом. Из ових разлога овогодишња кампања Канцеларије Уједињених нација за дроге и криминал (UNODC) има за циљ да информисе јавност, а посебно младе људе, о штетним последицама нових психоактивних супстанци. Слоган под којим се обележава Кампања је „ Нека здравље буде оно што те покреће ! ”

Шта се подразумева под новим психоактивним супстанцама и колико је раширен овај проблем?

Нове психоактивне супстанце подразумевају психоактивне супстанце које нису под законском контролом. НПС које се продају на илегалном тржишту познате су као дизајнерске дроге (designer drugs), а друге психоактивне супстанце као што су “legal highs” се продају отвореније, веома често путем интернета. Сам назив “legal highs” може навести кориснике да помисле да се ради безопасној забави.

Термин “нове” не мора да имплицира нова открића (неколико НПС су по први пут синтетисане пре 40 година), већ може да значи да је супстанца нова на тржишту дрога или да је нова злоупотреба саме супстанце.

Конзумирање NPS може изазвати озбиљне проблеме са здрављем. Корисници често морају да се хоспитализују и то због последица озбиљног тровања. Евидентирани су озбиљни проблеми услед коришћења супстанци као што су 4-methylmethcathinone (mefedron), methylenedioхурроvalerone (MDPV), 4-methylamphetamine (4-MA).

На тржишту Европе број новооткривених NPS дрога се брзо увећава. Велики број NPS-а које се појављују и недостатак схватања о штетним последицама и могућностима за стварање зависности од ових супстанци представљају огроман изазов за јавно здравље. Регистровани су и смртни случајеви који се повезују са коришћењем ових супстанци. Овоме доприноси и чињеница да врло често и сами корисници нису свесни коју супстанцу узимају, а то доводи до непредвиђених последица.

Према извештају UNODC-а “Изазов нових психоактивних супстанци”, NPS су постале нови глобални феномен и сви делови света су погођени овим феноменом. Од 80 земаља које су учествовале у истраживању, 70 је известило о појави NPS-а.

Према UNODC истраживању констатовано је више од 250 супстанци ових супстанци, а ова бројка је већа од 234 супстанце регулисане међународним конвенцијама у области дрога. У фебруару 2013. године поднет је извештај о појављивању пет нових супстанци.

Технички гледано број потенцијалних психоактивних супстанци је неограничен. Све док не буде постојао глобални механизам надзора над таквим супстанцама, подаци о њима ће бити неусклађени.

Овај тренд узрокован је делимично и глобализацијом и напретком у информационим технологијама. Ове супстанце често су пореклом ван Европе. Иако је мало података о томе у којој мери се ове супстанце користе, може се рећи да постоје велике разике у проценту младих који су навели да су користили нове дроге међу земљама ЕУ. Истраживања која су рађена су показала да је чак и међу искусним корисницима NPS било недовољно знања о овим супстанцама тј. препознали су само неколико назива која су била наведена у упитницима који су корисћени у истраживању.

Координација међу свим земљама и регионима у циљу адекватног одговора на проблем је неопходна и улажу се велики напори на њеном јачању. Нове психоактивне супстанце представљају такође изазов и за превенцију и лечење, а објективне и поуздане информацију су више него значајне.

Посебно је овде важно створити код младих људи свест о ризицима конзумирања NPS-а. Превентивне мере такође треба да се усмере и ка искусним конзументима дрога.